

Sis bitllets inèdits de la guerra civil 1936-1939

JAUME BENAGES

Des de sempre, hem pensat que l'esperit de col·leccionar, ajuda amb el pas del temps a conèixer una mica més la història dels pobles. El cas que exposarem en pot ser un exemple.

Fa anys vàrem conèixer l'existència d'una petita col·lecció de bitllets locals catalans. Com tothom sap, la falta de monetari circulat durant la guerra de 1936 a 1939 fou el que originà la seva creació. Aquesta col·lecció es materialitzà durant aquest període bèl·lic, qui sap si pels moviments del seu propietari, o si després n'adquirí algun més. Si més no, el nombre d'exemplars era més aviat migrat.

Malgrat tot, hem pogut comprovar que després de l'excel·lent obra d'Antoni Turró¹, encara hem trobat sis bitllets que restaven dintre d'aquesta col·lecció i que no foren recollits per l'esmentat autor.

Així doncs, descriurem cronològicament bitllets de Malgrat, Maspujols, els Monjos, Montmany, Figaró i Vespella.

1. Bitllet de 25 cènt., emès per la Col·lectivitat General (CNT) de Malgrat

En primer lloc trobem un bitllet de 25 cènt., emès per la Col·lectivitat General (CNT) de Malgrat i datat el 22 d'abril de 1937 amb el número d'ordre 361.

A Turró, en la seva obra ja esmentada i que prenem per referència, ens parla per a aquest poble del Maresme d'unes primeres emissions monetàries escrites en castellà amb valors d'1 pta. i 50 cènt., ambdues sense signatura del caixer i amb un tiratge de 2.114 bitllets pel primer valor i 1.839 per al segon, fet que dona la impressió que poc o gens varen circular si tenim en compte la proximitat d'una

1. ANTONI TURRÓ. *El Paper Moneda Català 1936-1939*. L'Avenç, Barcelona 1982.

segona emissió (26 maig de 1937) municipal, aprovada en sessió del dia 19 del mateix mes.²

L'aspecte circulatori del bitllet que presentem queda realment palès per dos aspectes: en primer lloc, està signat, encara que il·legible i porta un segell ovalat escrit en català que diu: Col·lectivització General CNT, AIT DE MALGRAT, i finalment l'aspecte de conservació és el d'haver estat en més d'una butxaca, per exercir la seva funció.

2. Bitllet de 5 cènt. emès pel Sindicat Agrícola de Maspujols

D'aquest municipi del Baix Camp, es coneix l'emissió de l'any 1937 composta pels valors d'1 pta. i 50 cènt. i 25 cènt., garantides per l'Ajuntament de la Vila. Paral·lelament, i emesos pel Sindicat de Treballadors de la Terra, circulà un val de 10 cènt. de tiratge desconegut.³

El bitllet que descrivim fou emès pel Sindicat Agrícola de Maspujols, està imprès en cartolina blanca per una sola cara, té la denominació de val i un import de 5 cènt.

3. Bitllet de 10 cènt. del Sindicat Agrícola la Falç dels Monjos del Penedès

Sembla que existiren dues entitats emissores de paper moneda en aquest municipi: el Consell Municipal amb els valors d'1 pta., 50 i 25 cènt. i el Sindicat Agrícola la Falç.

Ambdues emissions queden perfectament reflectides en l'obra que hem pres de referència.⁴ De l'esmentat Sindicat solament es coneixia el valor de 5 cènt. El que aquí descriurem és el de 10 cènt. amb el número d'ordre 986.

4. Bitllet de 10 cènt. de Figueró

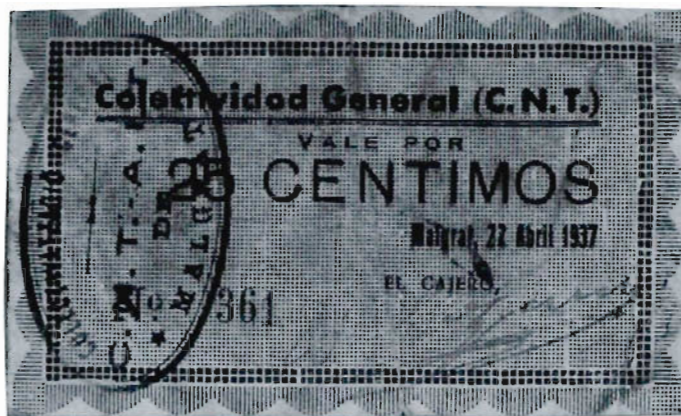
Sembla estrany que després de veure les dues emissions municipals, datades ambdues l'1 d'abril de 1937, i que foren realitzades per l'artista local Gómez Petit, amb tot luxe de detalls i recollides en diverses sèries, sobretot dintre de la segona emissió,⁵ aparegui el val que comentarem.

2. *Ibid.*, p. 348.

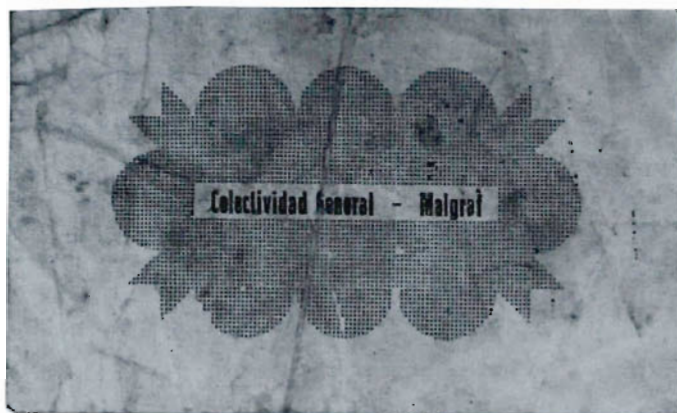
3. *Ibid.*, p. 364.

4. *Ibid.*, p. 379-380.

5. *Ibid.*, p. 391-392.

1

2

Per començar, aquest el situen en un període anterior i pròxim a les emissions abans esmentades; perquè no seria gens lògic que en fos coetani o posterior, tot veient l'ampli ventall de bitllets impresos mecànicament. També desestimem que fos de cap mena d'establiment, perquè en aquest cas no seria normal veure-hi escrit el nom del poble, en comptes del responsable del crèdit.

Tanmateix, el nom del poble també està escrit en castellà, com els emesos pel municipi (en català seria el Figueró), i la signatura (il·legible), està acompanyada amb l'empremta digital, que nosaltres deduïm que pot ser d'una autoritat local.

També hem de notar el fet que aquest bitllet es realitzà sobre un tros d'imprès de la Generalitat de Catalunya del Comitè de les Milícies Antifeixistes, i suposem que, d'aquest impresos solament, en disposaren autoritats municipals.

En conclusió, creiem que foren una emissió d'emergència ideada pel municipi, abans de les posteriors de bona impressió mecànica i que, més tard, foren convalidades i destruïdes.

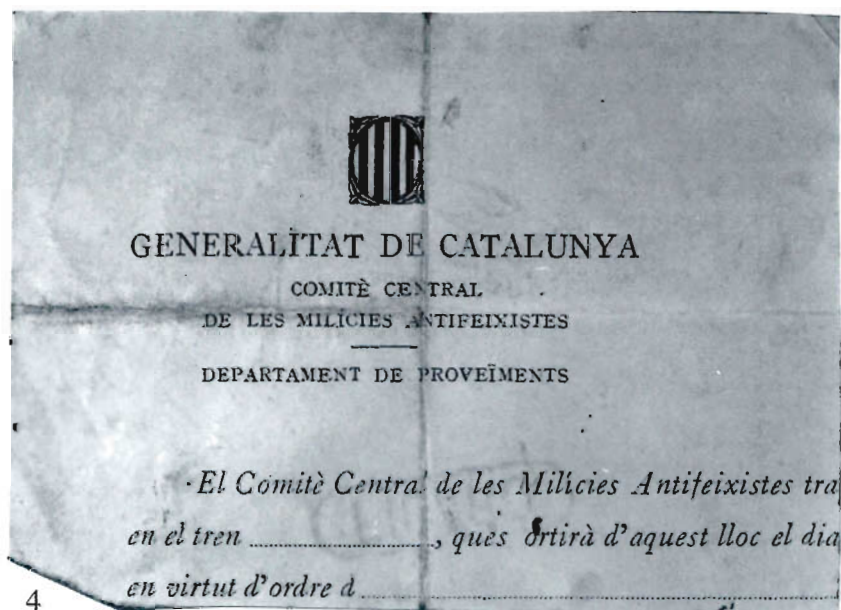
5. Bitllets de 5 cènt. de Vespella de Gaià

Aquest petit poble de la Vegueria de Tarragona, que arribà a comptabilitzar 120 habitants aproximadament, no va emetre paper moneda imprès, com la majoria dels pobles del nostre país; tal vegada per l'escàs nombre d'habitants o per la poca necessitat d'intercanvi comercial existent aleshores al municipi.

Així i tot, coneixem en aquests moments quatre bitllets emesos de forma un xic original. Dos d'ells foren trets a subhasta pública,⁶ i els altres són els que descriurem.

Hem de dir d'entrada que tots ells sortiren del mateix indret, és a dir, de la col·lecció que esmentàrem en començar aquest article. El procés de fabricació fou molt simple; targetes de visita convenientment tallades i semiarrodonides per un costat i escriptura manual de la quantitat en idioma castellà acompanyat d'una marca de segell tampó de forma ovalada.

6. Subhastes Aureo, Barcelona 21-5-1997, lots núm. 3551-3552.

DESCRIPCIÓ DELS BITLLETS

1. Malgrat (Maresme)

25 cènt. Emissió 22 d'abril de 1937

Forma rectangular, mides 53 × 90 mm

Imprès com els d'1 pta. i 50 cènt. en marró sobre fons marró clar a l'anvers i en marró al revers

Signat a mà i segell tampó ovalat de color lil·la a l'esquerra, amb la llegenda COL·LECTIVITZACIÓ GENERAL CNT AIT DE MALGRAT

Tiratge desconegut

2. Maspujols (Baix Camp)

5 cènt. (sense data d'emissió)

Forma rectangular, mides 30 × 42 mm

Imprès en negre per una sola cara, sobre cartolina blanca

Segell tampó ovalat de color blau clar a l'anvers, amb la llegenda «SINDICAT AGRÍCOLA—MASPUJOLS»

Tiratge desconegut

3. Els monjos del Penedés (Alt Penedès)

10 cènt. Emissió de l'11 d'octubre de 1937

Forma rectangular, mides 29 × 77 mm

Imprès en vermell sobre cartó blanc, per una sola cara

Numeració amb numerador negre a l'anvers

Segell tampó ovalat de color blau clar al revers amb la llegenda SINDICAT AGRÍCOLA LA FALÇ—EL MONJOS

Tiratge desconegut

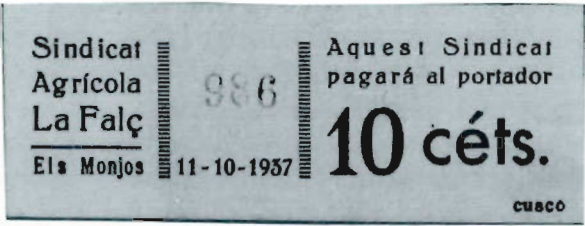
4. Montmany i el Figueró (Vallès Oriental)

10 cènt. sense data d'emissió

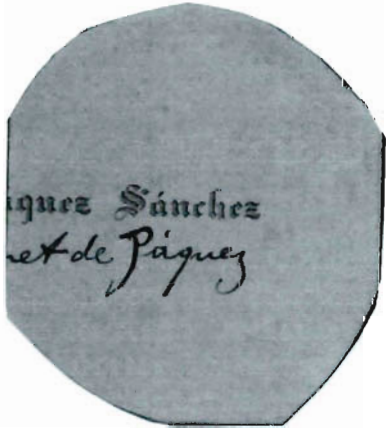
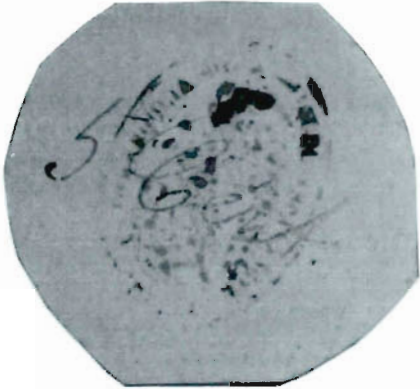
Forma rectangular, mides 80 × 112 mm

Imprès en negre sobre paper blanc de documents públics de la Generalitat de Catalunya i per una sola cara

Sense numeració

3

5

6

Escrit a mà i en castellà

Empremta digital, acompanyada d'una firma il·legible

Tiratge desconegut

5. Vespella de Gaià (Tarragonès)

5 cènt. sense data d'emissió

Forma semioctogonal, mides 50 × 56 mm

Esriptura a mà, sobre una targeta personal, a nom de Rodríguez Sánchez

5 cèntims

Sense numeració

Segell tampó ovalat de color blau, amb la llegenda PARRÒQUIA DE SANT MIQUEL
ARCÀNGEL

Tiratge desconegut

6. Vespella de Gaià (Tarragonès)

5 cènt. sense data d'emissió

Forma semioctogonal, mides 41 × 49 mm

Esriptura a mà, sobre una targeta personal a nom de Tecla Solé

5 cèntims

Sense numeració

Segell tampó ovalat de color blau, amb la llegenda PARRÒQUIA DE SANT MIQUEL

Tiratge desconegut